

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичної роботи студентів із навчальної дисципліни

**«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І
СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»**

*(для студентів заочної форми навчання освітнього рівня бакалавр
спеціальностей 051 – Економіка та 071 – Облік і оподаткування)*

**Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2017**

Методичні рекомендації до практичної роботи студентів із навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» для студентів заочної форми навчання освітнього рівня бакалавр спеціальностей 051 – Економіка та 071 – Облік і оподаткування / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. О. Є. Соловйова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 20 с.

Укладач канд. екон. наук, доц. О. Є. Соловйова

Рецензент

В. А. Лушкін, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємств Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства, протокол № 13 від 26.06.2017.

ЗМІСТ

Передмова	4
1 Практичне заняття № 1	5
2 Практичне заняття № 2	8
3 Практичне заняття № 3	11
4 Практичне заняття № 4	15
Список рекомендованих джерел	19

ПЕРЕДМОВА

Мета практичних занять – сформувати практичні навички щодо регулювання норм праці та соціально-трудових відносин робітників підприємства.

У процесі виконання практичних завдань студенти повинні навчитися:

- класифікувати елементи робочого часу й часу використання машин із метою нормування праці;
- обчислювати заробітну плату робітників за різноманітними формами та системами оплати праці;
- застосовувати та вдосконалювати форми і системи оплати праці на підприємстві;
- розробляти технічно обґрунтовані норми затрат праці та часу використання машин;
- вимірювати продуктивність праці на робочому місці, у структурних підрозділах та на підприємстві загалом;
- розподіляти загальнобригадну заробітну плату та премії серед її членів.

На час проведення практичних занять запропоновано користуватися підручниками, навчальними посібниками поданими в списку рекомендованих джерел.

Під час вивчення дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» навчальним планом передбачено 8 акад. год./0,224 кредитів ECTS, які розподілені на чотири заняття за чотирма темами:

- основні поняття й методи технічного нормування, аналіз якості норм праці;
- форми й системи оплати праці;
- продуктивність праці;
- розподіл загальнобригадного заробітку серед її членів.

1 Практичне заняття № 1 (2 год.)

Тема «Основні поняття і методи технічного нормування, аналіз якості норм праці»

Унаслідок вивчення теми студент повинен зрозуміти: сутність, цілі, завдання технічного нормування праці (норма часу, норма витрат праці, норма часу використання машин, норма виробітку, норма продуктивності машин) і їхній взаємозв'язок; методи нормування праці, основні ознаки класифікації робочого часу виконавця й часу використання машин і обладнання.

ЗАДАЧІ

Задача № 1. Чинна норма виробітку – 20 м²/зміну. Унаслідок проведених досліджень за цим робочим процесом встановлено, що норма часу зменшилася на 30 %. Визначити: відносну зміну норми виробітку; абсолютну зміну норми виробітку; нову норму виробітку.

Розв'язання:

1. Відносна зміна норми виробітку розраховується так:

$$\% H_{\text{вир}} = \frac{100 \cdot \% H_{\text{часу}}}{100 - \% H_{\text{часу}}},$$

де $\% H_{\text{вир}}$ – відсоток зміни норми виробітку;

$\% H_{\text{часу}}$ – відсоток зміни норми часу,

звідси

$$\% H_{\text{вир}} = \frac{100 \cdot 30}{100 - 30} = 42,86 \, \%.$$

2. Абсолютна зміна норми виробітку розраховується так:

$$\Delta H_{\text{вир}} = \frac{H_{\text{вир}} \cdot \% H_{\text{часу}}}{100 - \% H_{\text{часу}}},$$

де $H_{\text{вир}}$ – чинна норма виробітку,

звідси

$$\Delta H_{\text{вир}} = \frac{20 \cdot 30}{100 - 30} = 8,57 \, \text{м}^2/\text{зміну}$$

3. Нова норма виробітку розраховується так:

$$H_{\text{нова вир}} = \frac{H_{\text{вир}} \cdot 100}{100 - \% H_{\text{часу}}},$$

звідси

$$N_{\text{нова вир}} = \frac{20 \cdot 100}{100 - 30} = 28,57 \text{ м}^2/\text{зміну}.$$

Задача № 2. Визначити норму часу на 1 м^3 цегляного мурування, якщо два муляри за зміну виконали $4,6 \text{ м}^3$ мурування.

Задача № 3. Визначити норму виробітку ланки мулярів з двох осіб за зміну на муруванні зовнішніх стін із цегли з розмірами $250 \times 120 \times 138 \text{ мм}$, якщо норма часу на 1 м^3 цегляного мурування дорівнює $3,7 \text{ люд.-год.}$

Задача № 4. Норма виробітку для встановлення фундаментних блоків підвищилась на 8% . Визначити відносну зміну норми витрат праці.

Задача № 5. Чинна норма виробітку – $30 \text{ м}^2/\text{зміну}$. Відповідно проведених досліджень щодо цього робочого процесу норма часу зменшилася на 25% . Визначити: відносну зміну норми виробітку; абсолютну зміну норми виробітку; нову норму виробітку.

Задача № 6. Визначити середню норму виробітку за зміну для ланки мулярів із трьох осіб, якщо норма виробітку цієї ланки на муруванні зовнішніх стін середньої складності зі звичайної цегли становить $6,2 \text{ м}^3$, а норма виробітку на муруванні стін простої конструкції – 7 м^3 .

Задача № 7. Визначити норму виробітку для встановлення арматури, якщо норма виробітку на заготівлю й встановлення збільшилась на 10% , а норма виробітку на заготівлю арматури підвищена на 8% . Норма виробітку на заготівлю та встановлення становить $0,5 \text{ т}$ на одну особу за зміну, а на заготівлю – $0,8 \text{ т}$ на одну особу.

Задача № 8. Згідно із завданням ланка теслярів повинна укласти 100 м^2 опалубки. Фактично було укладено 120 м^2 . Визначити рівень виконання норми виробітку.

Задача № 9. Визначити рівень виконання норми за зміну ланкою опалубників-бетонувальників із п'яти робітників. Чинні норми витрати праці становлять: встановлення опалубки на 10 м^2 – $3,5 \text{ люд.-год.}$; укладання бетону на 1 м^3 – $1,5 \text{ люд.-год.}$ За зміну ланка встановила опалубку обсягом 120 м^2 ,

уклала 20 м³ бетону.

Задача № 10. Визначити рівень виконання норм за зміну ланкою монтажників із чотирьох осіб. Чинні норми праці на один блок становлять: на встановлення міжстінних блоків – 1,4 люд.-год., на встановлення поперечних блоків – 0,94 люд.-год. За зміну монтажники встановили 22 міжстінні і 11 поперечних блоків.

Запитання для перевірки

1. Подайте визначення поняття «нормування праці», поясніть взаємозв'язок видів норм праці на відрядних роботах.
2. Поясняйте, що передбачає наукове обґрунтування норм праці.
3. Поясняйте значення норм праці для планування й організації виробництва.
4. Поясніть, за якими ознаками класифікують норми праці? Назвіть їхні основні види.
5. Назвіть і охарактеризуйте види режимів праці й відпочинку.
6. Розкрийте структуру витрат робочого часу.
7. Розкрийте сутність методів нормування праці, перелічіть основні етапи проектування виробничих норм праці.
8. Охарактеризуйте методи й способи нормативних досліджень робочого часу.
9. Назвіть способи вимірювання норм праці на робочому місці та сфери їх використання.
10. Охарактеризуйте екстенсивні та інтенсивні резерви праці.
11. Порівняйте прогресивність методів нормування трудових процесів.
12. У чому полягає значення раціонального використання робочого часу?
13. Для чого аналізують використання робочого часу?
14. Назвіть методи дослідження трудових процесів.

2 Практичне заняття № 2 (2 год.)

Тема «Форми й системи оплати праці»

У результаті вивчення теми студент повинен знати:

- роль тарифної системи в організації заробітної плати;
- елементи тарифної системи: тарифні ставки, тарифну сітку, тарифні коефіцієнти і тарифно-кваліфікаційний довідник;
- сутність, призначення і взаємозв'язок елементів тарифної системи; пряму відрядну, відрядно-преміальну і акордну системи оплати праці;
- акордно-преміальну систему оплати праці, сутність, цілі й умови її застосування;
- просту погодинну і погодинно-преміальну системи оплати праці.

ЗАДАЧІ

Задача № 1. Визначити заробітну плату робітника, якщо він обслуговує 18 робітників, зайнятих в основному виробництві, його годинна тарифна ставка складає 25,2 грн. Фактичне виконання завдання за робочими об'єктами обслуговування складає 17900 виробів. Планова норма виробітку для кожного обслуговуваного виробничого об'єкта складає 5 виробів на годину.

1. Розрахуємо непряму відрядну розцінку ($P_{\text{непр}}$) за формулою :

$$P_{\text{непр}} = \frac{T_{\text{год}}}{N_{\text{обсл}} \cdot N_{\text{вир план}}},$$

де $T_{\text{год}}$ – година тарифна ставка допоміжного робітника, праця якого оплачується за непрямою відрядною системою, грн;

$N_{\text{обсл}}$ – кількість робочих місць, які обслуговуються за встановленими нормами;

$N_{\text{вир план}}$ – норма виробітку планова, установлена для кожного обслуговуваного виробничого об'єкта, виробів на годину.

$$P_{\text{непр}} = \frac{25,6}{18 \cdot 5} = 0,28 \text{ грн}$$

2. Розрахуємо заробітну плату ($Z_{\text{плата непр}}$) допоміжного робітника за формулою :

$$Z_{\text{плата непр}} = Q \cdot P_{\text{непр}}$$

де Q – фактичне виконання завдання за робочими об'єктами обслуговування.

$$Z_{\text{плата непр}} = 0,28 \cdot 17900 = 5012 \text{ грн}$$

Відповідь: розрахована за непрямою системою сума заробітної плати становить 5012 грн.

Задача № 2. Визначити рівень виконання норм бригадою, якщо її відрядний заробіток складає 24 700 грн. Склад бригади 10 чоловік, з яких п'ять робітників IV розряду та п'ять робітників III розряду. Усі члени бригади відпрацювали по 22 робочих дні по 8 годин у день. Тарифні ставки III розряду та IV розряду складають відповідно 22,47 грн/люд.-год. та 25,34 грн/люд.-год.

Задача № 3. Ланка мулярів виконує мурування стін будинків полегшеної конструкції з цегли простої складності під штукатурку. Норма часу і розцінка на 1 м^2 цього мурування становить відповідно: 2,6 люд.-год., 29,4 грн. За місяць ланка виконала 44 м^2 мурування. Фонд робочого часу становить 22 робочих дні при п'ятиденному робочому тижні і відпрацюванні в середньому по 8 годин у день. За умовами преміального положення робітник отримує заохочення за кожен відсоток перевиконання норм 1,5 % від відрядного заробітку. Треба визначити: заробіток ланки за прямою відрядною розцінкою; розмір премії цієї ланки.

Задача № 4. Фактичний місячний виробіток складає 1 850 деталей при нормі часу на одну деталь 6 хвилин, відрядна розцінка за одну деталь – 2,45 грн. За місяць робітник відпрацював 176 годин, розмір збільшення відрядних розцінок на продукцію, вироблену понад норму, становить 50 %. Визначити місячний заробіток робітника за відрядно-прогресивною оплатою праці.

Задача № 5. Визначити загальну суму заробітної плати бригади

робітників-відрядників, якщо пряма відрядна плата бригади за акордним нарядом становить 58 750 грн. Нормативна трудомісткість виконаних робіт становить 2 875 люд.-год., фактично витрачено 2 500 люд.-год. Премія встановлена у розмірі 0,75 % за кожен відсоток економії нормативної трудомісткості.

Задача № 6. Праця чергового слюсаря 4-го розряду дільниці оздоблювальних робіт з обслуговування штукатурних станцій та інших механізмів, що працюють на об'єктах дільниці, оплачується погодинно. У лютому він відпрацював 21 робочий день, тобто 168 годин. Місячна тарифна заробітна плата робітника першого розряду за галузевим тарифним погодженням склала 3 200 грн. Середньомісячна норма тривалості робочого часу при 40-годинному робочому тижні – 168,9 годин, тарифний коефіцієнт робітника 4-го розряду – 1,35. Визначити заробіток робітника за місяць.

Задача № 7. Обчислити відрядний заробіток за місяць, якщо за місяць робітник IV розряду виготовив 560 деталей. Годинна тарифна ставка робітника 1 розряду – 25,77 грн при нормі виробітку 7 деталі за годину. Тарифний коефіцієнт четвертого розряду становить 1,477.

Запитання для перевірки

1. Подайте визначення понять «тарифна система», «форми й системи оплати праці».
2. Охарактеризуйте сутність систем оплати праці, відповідних їх форм та сфер використання.
3. Надайте характеристику структури заробітної плати.
4. Назвіть основні складові елементи тарифної системи та характерні особливості тарифних сіток.
5. Наведіть основні математичні формули нарахування заробітної плати за відповідними системами оплати праці.

6. Подайте визначення номінальній і реальній заробітній платі, їх взаємозв'язок та фактори, що обумовлюють їх зміни.
7. Охарактеризуйте вплив інфляційних процесів на динаміку заробітної плати.
8. Охарактеризуйте сутність безтарифної системи оплати праці.
9. Охарактеризуйте використання тарифних сіток як засобу диференціації оплати праці залежно від складності праці та виконуваних робіт.
10. Розкрийте призначення та побудову довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників.
11. Пояснить, як здійснюється формування заробітної плати працівника підприємства?
12. Які показники преміювання доцільно встановлювати робітникам-відрядникам і які для тих, що працюють за погодинною оплатою праці?

3 Практичне заняття 3 (2 год.)

ТЕМА « Продуктивність праці »

У результаті вивчення теми студент повинен знати:

- поняття продуктивності праці та його показники;
- методи вимірювання продуктивності праці;
- фактори підвищення продуктивності праці.

ЗАДАЧІ

Задача № 1. Трудомісткість робіт знизилась на 10 % за рахунок впровадження автоматизації виробництва. Загальна чисельність робітників на підприємстві становить 750 людини, економія чисельності робітників становить 27 людини. Визначити: зростання продуктивності праці за рахунок зниження трудомісткості робіт; зростання продуктивності праці за рахунок економії чисельності працюючих.

Розв'язання.

1. Зростання продуктивності праці (Зпп) за рахунок зниження трудомісткості виконання робіт розраховується за формулою :

$$З_{пп} = \frac{100 \cdot T}{100 - T},$$

де T – відсоток зростання трудомісткості робіт, %.

$$З_{пп} = \frac{100 \cdot 10}{100 - 10} = 11,11 \, \%.$$

2. Зростання продуктивності праці за рахунок економії чисельності працівників розраховується за формулою:

$$З_{пп} = \frac{Е_{чис.} \cdot 100}{З_{чис.} - Е_{чис.}},$$

де $Е_{чис.}$ – економія чисельності працюючих, осіб;

$З_{чис.}$ – загальна чисельність робітників, осіб.

$$З_{пп} = \frac{27 \cdot 100}{750 - 27} = 3,73 \, \%.$$

Отже, зростання продуктивності праці за рахунок зниження трудомісткості робіт складає 11,11 %, а зростання продуктивності праці за рахунок економії чисельності працюючих – 3,73 %.

Задача № 2. Обсяг виробництва продукції у звітному році становить 39 400 000 грн при середньооблікової чисельності працюючих 9400 люд. Визначте планову чисельність працюючих, якщо випуск продукції планується збільшити до 45 401 000 грн, а продуктивність праці збільшити на 4%.

Розв'язання:

$$Ч_{план} = Ч_{баз} \cdot \frac{I_{ВП}}{I_{пп}},$$

де $Ч_{план}$ – планова чисельність працюючих, осіб,

$Ч_{баз}$ – середньооблікова чисельність працюючих базова, осіб,

$I_{ВП}$ – індекс зміни випуску продукції,

$I_{пп}$ – індекс зміни продуктивності праці.

$$I_{ВП} = \frac{45401000}{39400000} = 1,15.$$

$$Ч_{\text{план}} = \frac{1,15}{1,04} \cdot 9040 = 10034 \text{ осіб.}$$

Отже, планова чисельність працюючих збільшилась до 10034 осіб.

Задача № 3. На підприємстві встановлена річна виробнича програма обсягом 5 000 машин при нормативній трудомісткості виготовлення однієї машини 700 нормо-годин. За планом організаційно-технічних заходів передбачається зниження трудомісткості виготовлення двох деталей, які використовують для виробництва машин:

по деталі № 1, необхідність в якій на виробничу програму становить 25 000 штук, трудомісткість її виготовлення з 1 травня знижується з 20 годин до 15 годин;

по деталі № 2, необхідність в якій на виробничу програму становить 15 000 штук, трудомісткість її виготовлення з 1 серпня знижується з 12 годин до 8 годин.

Визначити зниження трудомісткості виробничої програми й зростання годинної продуктивності праці робітників-відрядників.

Задача № 4. Визначити індекс продуктивності праці на швейній фабриці в умовно-натуральному вимірі за даними, наведеними в таблиці 1. Коефіцієнти переведення в умовні штуки визначити за плановою трудомісткістю, прийнявши за одиницю робочий одяг моделі Р12.

Таблиця 1 – Обсяг виробництва й витрати праці за видами продукції

Вид продукції	Обсяг виробництва, тис. шт.		Витрати праці, тис. люд.-год.	
	план	факт	план	факт
Робочий одяг мод. Р12	150	112	750	600
Робочий одяг мод. Р15Н	220	220	1 540	1 500
Робочий одяг мод. Р05Л	90	130	450	520

Задача № 5. Визначити середню трудомісткість одиниці продукції за зміну. Відомо, що на виробництві протягом зміни було вироблено 24 одиниці

продукції А, трудомісткість виготовлення становить 27,5 люд.-хв. на одиницю, і 112 одиниць продукції В із трудомісткістю 13 люд.-хв. на одиницю.

Задача № 6. Визначити середньорічний темп приросту продуктивності праці на підприємстві за минулі 5 років, якщо відомо, що її підвищення за цей період складає 33 %.

Задача № 7. В цеху було виготовлено 520 тис. т. простого суперфосфату та 4,5 тис. т кремнефтористого натрію. Загальна чисельність основних робочих – 98 чоловік, з яких на виробництві суперфосфату зайнято 64 людини, а на виробництві кремнефтористого натрію – 34 людини. Фонд відпрацьованого часу основними робочими становить 175,5 тис. годин. Визначити трудомісткість виробництва продукції.

Задача № 8. У цеху у робочих з почасовою оплатою праці протягом року здійснені наступні заходи: з 1 січня – механізоване транспортування заготівок і готових виробів, на якому зайнято 50 робочих, продуктивність праці робочих збільшилась на 15 %; з 1 квітня впровадженні засоби малої механізації, внаслідок чого у 80 робочих, які зайняті на ремонтних роботах, продуктивність праці збільшилась на 25 %. Визначити: зниження трудомісткості за кожним заходом і зростання продуктивності праці у цеху, якщо в ньому працює 600 робочих.

Задача № 9. Визначити зростання обсягу виробництва у плановому періоді за рахунок: а) підвищення технічного рівня виробництва; б) поліпшення організації виробництва, праці і керування; в) структурних змін у виробництві, якщо економія за групами факторів становить відповідно 14 робітників, 86 робітників та 112 робітників. Виробіток на одного робітника у базисному періоді складає 200 тис. грн.

Питання для перевірки

1. Надайте визначення поняттю «продуктивність праці».
2. Що характеризує виробіток? У яких показниках він вимірюється і як обчислюється?

3. Що відображає трудомісткість? У яких показниках вона вимірюється і як обчислюється?
4. Наведіть види трудомісткості, їх застосування (порядок, правило) на конкретному підприємстві?
5. Розкрийте поняття технологічної трудомісткості, трудомісткості обслуговування й повної трудомісткості.
6. Як розраховують фактичну трудомісткість повну, обслуговування, технологічну?
7. Які Ви знаєте показники натурального методу вимірювання продуктивності праці?
8. Назвіть переваги й недоліки натурального (умовно-натурального) методу продуктивності праці.
9. Охарактеризуйте показники вартісного методу вимірювання продуктивності праці.
10. Що розуміють під факторами підвищення продуктивності праці?
11. Надайте визначення резервів підвищення продуктивності праці.
12. Чому проводять аналіз рівня продуктивності праці?

4 Практичне заняття 4 (2 год.)

ТЕМА « Розподіл загальнобригадного заробітку серед її членів»

Мета заняття – навчити студентів розраховувати заробітну плату членів бригади за допомогою погодинних тарифних ставок і тарифних коефіцієнтів із застосуванням коефіцієнта трудової участі.

ЗАДАЧІ

Задача № 1. Розрахувати заробітну плату робітників бригади, якщо загальна заробітна плата бригади мулярів з 3 осіб становить разом з преміями 13 430 грн. Кожен з них відпрацював по 166 годин у звітному місяці. Серед них два муляри п'ятого розряду та один четвертого розряду. Тарифні коефіцієнти: п'ятого розряду – 1,543; четвертого розряду – 1,337.

Розв'язання:

1. Визначаємо кількість коефіцієнто-годин по кожному працівникові:

$$1\text{-й муляр } 1,543 \cdot 166 = 256,138 \text{ коеф} - \text{год.}$$

$$2\text{-й муляр } 1,543 \cdot 166 = 256,138 \text{ коеф} - \text{год.}$$

$$3\text{-й муляр } 1,337 \cdot 166 = 221,942 \text{ коеф} - \text{год.}$$

2. Знаходимо суму коефіцієнтів-годин працівників бригади:

$$256,138 + 256,138 + 221,942 = 734,218 \text{ коеф} - \text{год.}$$

3. Визначаємо зарплатоємність ($Z_{\text{коеф.-год.}}$) однієї коефіцієнта-години:

$$Z_{\text{коеф.-год.}} = \frac{13430}{734,218} = 18,29157 \text{ грн}$$

4. Визначаємо заробітну плату кожного робітника бригади:

$$1\text{-й муляр } 18,29157 \cdot 256,138 = 4\,685,17 \text{ грн}$$

$$2\text{-й муляр } 18,29157 \cdot 256,138 = 4\,685,17 \text{ грн}$$

$$3\text{-й муляр } 18,29157 \cdot 221,942 = 4\,059,66 \text{ грн}$$

Зробимо перевірку: $4\,685,17 + 4\,685,17 + 4\,059,66 = 13\,430 \text{ грн}$

Задача № 2. Оцініть працю працівників, у поточному преміюванні яких застосовується коефіцієнт трудової участі (КТУ). В бюро працює 4 особи. Сума премії бюро нарахована за місяць згідно з положенням про преміювання та становить 10 520 грн. Посадові оклади працівників, а також величина КТУ наведені в таблиці 2.

Таблиця 2 – Розрахунок заробітної плати працівників бюро

Працівники підприємства	Посадовий оклад за відпрацьований час, грн	КТУ	Приведена зарплата, грн	Премія	Місячний заробіток
Перший працівник	5 500	1,1			
Другий працівник	5 300	1,2			
Третій працівник	4 800	0,8			
Четвертий працівник	5 100	0,9			
Разом				10 520	

Задача № 3. У минулому місяці загальна заробітна плата спеціалізованої бригади слюсарів-сантехніків з 7 осіб склала разом з преміями 65 530 грн.

Тарифні коефіцієнти: шостого розряду – 1,792; п'ятого розряду – 1,543; четвертого розряду – 1,337; третього розряду – 1,256; другого розряду – 1,088. Тарифні розряди робітників і відпрацьований кожним робітником час наведені в таблиці 3. Розрахувати заробітну плату робітників бригади за методом коефіцієнто-годин.

Таблиця 3 – Дані про кваліфікацію робітників і відпрацьований час

Прізвище, ім'я, по батькові	Тарифний розряд	Відпрацьований час
Іванов А. П.	6	22
Петров Ш. К.	5	22
Сидоров Е. Н.	5	20
Ковальов Г. В.	4	21
Кузнєцов С. А.	4	22
Панасенко Н. Г.	3	21
Мітрохін Д. І.	2	20

Задача № 4. Розрахувати заробітну плату робітників бригади за методом коефіцієнто-годин. Усього заробітна плата в розрахунковому періоді за відрядним нарядом становить 35 500 грн. Тарифні коефіцієнти: шостого розряду – 1,792; п'ятого розряду – 1,543; четвертого розряду – 1,337; третього розряду – 1,256; другого розряду – 1,088. Тарифні розряди робітників і відпрацьований кожним робітником час наведені в таблиці 4.

Таблиця 4 – Дані про кваліфікацію робітників і відпрацьований час

Прізвище, ім'я, по батькові	Розряд	Відпрацьований час
Іванов І. П.	6	153
Клімов П. У.	6	165
Сидоров Н. М.	5	168
Казарін О. П.	5	150
Петров М. П.	5	167
Соколов Д. В.	4	168
Панасенко С. Г.	3	150
Явлінський Г. В.	3	166
Зорін А. М.	2	150
Дудкін Н. Г.	2	150

Задача № 5. У складі бригади слюсарів п'ять робітників, а саме, бригадир, який відробив 160 год., два слюсарі п'ятого розряду – по 172 години і два слюсарі четвертого розряду – по 152 год. Бригада заробила 28 567 грн за

місяць. Тарифні коефіцієнти: п'ятого розряду – 1,543; четвертого – 1,337. Годинна тарифна ставка робітника 1 розряду – 25,77 грн. Розрахувати індивідуальний заробіток кожного робітника.

Запитання для перевірки

1. Назвіть, від яких факторів залежить розмір заробітної плати кожного працівника?
2. Визначте умови найбільш раціонального використання систем оплати праці: почасової, почасово-преміальної, відрядної, відрядно-преміальної, акордно-преміальної, непрямой, відрядно-прогресивної.
3. Назвіть особливості безтарифної моделі оплати праці.
4. В яких економічних умовах доцільніше застосовувати безтарифну модель організації оплати праці?
5. Якій взаємозв'язок тарифних ставок та відрядних розцінок на виконання робіт відповідної складності виконавцями зазначеного рівня кваліфікації?
6. Розкрийте сутність способів розподілу заробітної плати виробничих бригад.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акулов М. Г. Економіка праці і соціально-трудові відносини : навч. посібник / М. Г. Акулов, А. В. Драбаніч, Т. В. Євась. – Київ : Центр навчальної літератури, 2012. – 328 с.
2. Буряк П. Ю. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібник/ П. Ю. Буряк, М. І. Григор'єва, В. А. Карпінський. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004.– 440 с.
3. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / О. А. Грішнова. – Київ : Знання, 2006. – 559 с.
4. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посібник / Н. І. Єсінова. – Київ : Кондор, 2006.– 432 с.
5. Економіка праці та соціально трудові відносини : навч. посібник / М. Д. Ведерніков, О. В. Хитра, О. А. Гарват, О. О. Чернушкіна та ін. – Львів : Новий світ – 2000, 2012. – 869 с.
6. Економіка праці та соціально трудові відносини. Збірник завдань і вправ: навч. посібник / Д. Н. Дарченко, В. С. Рижиков, О. Л. Єськов, О. М. Мікрюков. – Київ : Ценр учбової літератури, 2007.– 252 с.

Інформаційні ресурси

7. Цифровий репозиторій ХНУМГ імені О.М. Бекетова [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua>.
8. Дистанційний курс «Економіка праці та соціально-трудові відносини» (для студентів заочної форми навчання освітнього рівня бакалавр спеціальностей 051 – Економіка та 071 – Облік і оподаткування) [Електронний ресурс] / О. Є. Соловйова – Режим доступу : <http://cdo.kname.edu.ua/course/view.php?id=273>.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до практичної роботи студентів
із навчальної дисципліни

**«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ
І
СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»**

*(для студентів заочної форми навчання освітнього рівня бакалавр
спеціальностей 051 – Економіка та 071 – Облік і оподаткування)*

Укладач **СОЛОВЙОВА** Ольга Євгенівна

Відповідальний за випуск *А. Є. Ачкасов*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *О. Є. Соловйова*

План 2017, поз. 516 М

Підп. до друку 05.12.2017. Формат 60 × 84/16.

Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 0,6

Тираж 50 пр. Зам. № .

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: rektorat@kname.edu.ua.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017.